

sen, en af forgrundsskikkelserne i det grundtvigske menighedsliv, som voksede frem i små, men betydningsfulde kredse ud over Nordslesvig i årene efter 1864. Under meget spartanske forhold udviklede der sig i disse kredse et rigt åndeligt liv. Martin Refslund Poulsen fortæller om livet i hjemmet, i slægten, hos medlemmer af menigheden og hos naboer og bekendte, gårdmænd og husmænd, og han viser en varm forståelse for de ofte fortvivlede forhold, hvorunder småkårsfolk dengang fristede livet. Alle oplysninger og vurderinger er kædet sammen med personschildringer, og stof, der ellers kunne tynde, gøres derved let tilgængeligt. Det eneste lidt besværlige stof at komme igennem er en slægtsoversigt i begyndelsen af bogen. Den må imidlertid ikke afskrække læserne; er man først kommet over den, går læsningen som af sig selv. Bogen er udkommet på Det danske Forlag og fås derfor desværre ikke i boghandelen, men det lønner sig at gøre sig den ulejlighed at få fat i bogen.

Troels Fink.

Prästeståndets riksdagsprotokoll. På riksgäldskontorets uppdrag utgivna av Arne Forssell och Erik Granstedt. I. 1642—1660. (Uppsala 1949).

En kildepublikation omfattende den svenske gejstligheds rigsdagsprotokoller i tiden for Torstenssonkrigen og de to Svenskekrige, men rummer desuagtet intet materiale af betydning for dansk historie. Dog får man lejlighed til endnu engang at misunde svenskerne det rige kildestof, de ældre rigsdagsprotokoller indeholder, såvel til den politiske som den sociale historie. Udgiverarbejdet er gennemført med teknisk dygtighed, og udgiverne har på prisværdig måde undladt at ledsage udgaven med så fyldige kommentarer, at den mister sin karakter af kildepublikation.

Erik Reske-Nielsen.

Åke Stille: Studier över Bengt Oxenstiernas politiska system och Sveriges förbindelser med Danmark och Holstein-Gottorp 1689—92. (Uppsala 1947).

Åke Stilles disputats føjer endnu et led til den kæde af svenske historiske afhandlinger, der behandler Sveriges udenrigspolitik i sidste halvdel af det 17. årh. Samtlige disse arbejder — i de senere år Fahlborgs, Landbergs, Rudelius' og Hoffstedts — har ydet betydningsfulde bidrag til tidens Danmarks-historie, der endnu kun er mangelfuldt behandlet fra dansk side. Også Stilles værk har interesse i så henseende, om end hovedformålet med hans undersøgelse — en vurdering af faktorerne i svensk udenrigspolitik og af det oxenstiernaske balancesystem i den pågældende periode — kun indirekte vedrører Danmark, og selv om hans billede af udviklingen synes fortegnet som følge af, at de skandinaviske problemer i for ringe grad er blevet sat i relation til den europæiske storpolitik. En udredning af de foregående årtiers dansk-svenske forhold bygger i alt væsentligt på Fahlborgs og Landbergs arbejder, mens en redegørelse for dansk udenrigsforvaltning er meget summarisk og så at sige ikke rummer originale iagttagelser.

Erik Reske-Nielsen.

Axel Nielsen: Det statsvidenskabelige studium i Danmark før 1848. (Gyldendal).

I anledning af 100-året for den statsvidenskabelige eksamens oprettelse ved kgl. anordning af 29. juli 1848 udgav nationaløkonomen, professor Axel Niel-